

Forum Bezpieczeństwa dla Pokoju i Obrony Europy

XXXII Forum Ekonomiczne
5-7 września 2023, Karpacz

NATO
+
OTAN

This project
is sponsored by
the North Atlantic
Treaty Organization

Wstęp	3
<hr/>	
Pokój w Ukrainie gwarancją bezpieczeństwa dla nas wszystkich - rola NATO	4
<hr/>	
Pakt Północnoatlantycki – siła w solidarności. Członkostwo w NATO gwarantem pokoju i bezpieczeństwa	6
<hr/>	
Wschodnia flanka i perspektywy dalszego rozszerzenia NATO	7
<hr/>	
Jak przeciwdziałać rosyjskiemu zagrożeniu?	10
<hr/>	
Cyberzagrożenia – przyszłość, która nadeszła. Jak zapewnić pokój w cyberprzestrzeni?	11
<hr/>	
Odstraszanie i obrona – główne cele NATO	13
<hr/>	

Wstęp

Dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna pokazała, jak ważna dla bezpieczeństwa Polski jest obecność w NATO. Pakt Północnoatlantycki skutecznie odstrasza potencjalnych agresorów. Kolejne rozszerzenia obejmujące kraje Europy Środkowo-Wschodniej zakończyły się sukcesem. W kontekście agresji Rosji na Ukrainę znaczenie państw granicznych, takich jak Polska, zdecydowanie wzrosło. Po długim okresie pokoju okazało się, że istnieje potrzeba wzmocnienia obecności wojsk sojusznicznych na wschodniej flance.

Kraje takie jak Polska, Litwa i Słowacja są również kluczowe dla zapewnienia pomocy wojskowej Ukrainie. Przez te kraje przebiegają szlaki dostaw nowoczesnego sprzętu, dzięki któremu Kijów może skutecznie odeprzeć atak. Dlatego temat bezpieczeństwa jest obecnie bardzo wart uwagi i dyskusji. Debata na ten temat może odbyć się tylko w związku z członkostwem w NATO. Celem międzynarodowej dyskusji na ten temat jest znalezienie rozwiązania dla poprawy poziomu bezpieczeństwa i zagwarantowania pokoju w naszym regionie na kolejne dziesięciolecia.

To właśnie dlatego głównym celem projektu jest wspieranie i wzmocnianie dyskusji na temat kluczowych obecnie tematów bezpieczeństwa oraz roli NATO w procesie utrzymania pokoju w Europie Środkowo-Wschodniej, zwłaszcza biorąc pod uwagę wojnę na Ukrainie. Było to możliwe dzięki debatom zorganizowanym na tegorocznym Forum Bezpieczeństwa podczas XXXII Forum Ekonomicznego w Karpaczu.

Jakub Romaniuk

Dyrektor Programowy, Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

Stefan Kasprzyk

Koordinator ds. Niemiec, Austrii i Szwajcarii, Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

Pokój w Ukrainie gwarancją bezpieczeństwa dla nas wszystkich - rola NATO

Prowadząca dyskusję **Jeanne Meserve** zapytała panelistów o to, co właściwie robi Zachód i w jaki sposób jest przygotowany na przyszłość, również tą powojenną. Jak może jeszcze wspierać Ukrainę, aby zapewnić pokój dla reszty świata? Pojawiła się też kwestia spotkania Kim Dzong Una z Władimirem Putinem w Moskwie w celu omówienia sprzedaży broni Rosjanom.

Głos zabrał **Generał Rajmund Andrzejczak** mówiąc, że gdyby Korea zdecydowała się na dostarczanie broni Rosji, była by to zła wiadomość dla wszystkich, a w przyszłości również dla samej Rosji. Generał stwierdził, że byłby zdziwiony, gdyby Korea zdecydowała się na udział w wojnie, ale wszystko jest możliwe.

“Nie wierzę, że Korea Północna jest wystarczająco silna lub wolna, aby złożyć taką ofertę, więc być może testuje naszą determinację, uwagę i wolę polityczną, ale jeszcze ważniejsze jest to, co Chiny mówią na ten temat niż przywódcy Korei Północnej.”

Szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego ostrzegwał przed skutkami przegranej Ukrainy w wojnie. Przekonywał, że zwycięstwo Rosji i wykorzystanie Białorusi uświadomią Polsce, że wydatki na obronność na poziomie 5 proc. PKB i 300 tys. armia nie wystarczą. Gen. Andrzejczak, komentując powtarzające się groźby użycia broni nuklearnej przez Rosję i obecność taktycznej broni nuklearnej w Białorusi, porównał je do gróźb gangstera.

„Wygląda na to, że mamy do czynienia z gangsterami, szalonymi złymi chłopcami. Wszyscy poszli do parku palić papierosy, gangsterzy kładą broń na stole, a my jesteśmy w panamskich koszulkach i mówimy: „Cóż, mam broń, ale zostawiłem ją w domu, a moja żona nie lubi tego słowa” – podkreślił szef SGWP. Zdaniem gen. Andrzejczaka NATO powinno bardziej proaktywne i silniejsze wobec Rosjan.

Zauważył on również również, że „Rosja jest w stanie permanentnej wojny. Jej wrogie działania nasilają się w wielu zakresach i wymierzone są także w Polskę. Wszyscy musimy wspierać Ukrainę w jej dążeniu do zwycięstwa. Jeśli ją stracimy, to również stracimy Białoruś. W przypadku straty obu tych krajów wydatki państw regionu na obronność znacznie wzrosną, a Chiny z tych obserwacji wyciągają wnioski.”

Mykola Siruk wyczytał potrzeby, z którymi zmagają się Ukraińcy. Wśród nich pojawiły się: potrzeba lepszych rozwiązań w przypadku o artylerię, sprzęt do usuwania min, taktyczne systemy pocisków. To najbardziej pilne potrzeby. Zaapelował do Administracji Stanów Zjednoczonych o bardziej aktywne działanie w tych obszarach.

W kontekście możliwych do podjęcia przez Zachód działań **Pierre Haroche** wspomniał dwie rzeczy: podpisać umowę stowarzyszeniową z Ukrainą w kontekście wejścia kraju do Unii Europejskiej, co umożliwiłoby uruchomienie funduszy na produkcję broni w UE oraz umożliwienie krajom członkowskim UE wysyłania większej ilości broni Ukraińcom tak, by ogólny poziom zakupów w Ukrainie zwiększał się. Byłoby to uzupełnienie działań operacyjnych NATO.

Prowadząca debatę zapytała jej uczestników, czy przystąpienie Ukrainy do NATO nie zachęci jeszcze bardziej Putina do kontynuowania wojny.

Dominik Jankowski z Biura Sekretarza Generalnego NATO stwierdził, że niezależnie od tego czy Ukraina przystąpi do NATO czy nie, Putin jest wystarczająco zmotywowany do prowadzenia działań zbrojnych.

Goście rozmawiali również nt. tego jak na wsparcie udzielane Ukrainie wpłyną zbliżające się wybory w Stanach Zjednoczonych, jak NATO chroni wschodnią flankę oraz na co należy się przygotować, jeśli Stany Zjednoczone ograniczą swoją obecność w Europie na rzecz zwiększenia swojej aktywności w Azji oraz o obecności wpływów rosyjskich na terenie Polski i kłopotliwej aktywności Grupy Wagnera.

Pakt Północnoatlantycki – siła w solidarności. Członkostwo w NATO gwarantem pokoju i bezpieczeństwa

Główną przyczyną wielu dekad pokoju na kontynencie europejskim jest istnienie Sojuszu Północnoatlantyckiego. Pomimo rozpadu ZSRR i zmiany charakteru zagrożeń, NATO zdało w ostatnich latach egzamin. Wojna na Ukrainie potwierdziła, że prawdziwe bezpieczeństwo państw europejskich gwarantuje obecność w Pakcie Północnoatlantyckim. Sojusz opiera się na zasadzie kolektywnej obrony, zgodnie z jego podstawowym założeniem, że napaść zbrojna na jednego z członków uważana jest za atak przeciw wszystkim członkom. Ta zasada czyni z NATO najpotężniejszy sojusz wojskowy w historii ludzkości.

Moderator:

- **Jarosław Szczepański**, Profesor, Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości, Polska

Paneliści:

- **Greg Simons**, Profesor Nadzwyczajny, Uniwersytet Turība, Szwecja
- **Rolf Nickel**, Wiceprezes, Niemieckie Stowarzyszenie Polityki Zagranicznej (DGAP), Niemcy
- **Gwythian Prins**, Emeritus Research Professor, London School of Economics (LSE), Wielka Brytania
- **Bartłomiej Radziejewski**, Prezes, Nowa Konfederacja, Polska

Wschodnia flanka i perspektywy dalszego rozszerzenia NATO

Po rozpadzie ZSRR zniknęła przeszkoda do rozszerzenia NATO na państwa Europy Środkowej. W 1999 roku do Sojuszu dołączyły Polska, Czechy i Węgry, a w 2004 roku Bułgaria, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Litwa, Łotwa i Estonia. Czas pokazał, że decyzja o przystąpieniu do Paktu Północnoatlantyckiego była dla tych państw korzystna. Kiedy w innych częściach obszaru poradzieckiego wybuchały konflikty (np. Ukraina, Gruzja, Armenia) to w państwach członkowskich NATO zawsze panował pokój. W związku z wybuchem wojny na Ukrainie 24 lutego 2022 roku, dołączyć do Sojuszu zdecydowały się Szwecja i Finlandia. W nowej sytuacji geopolitycznej Polska okazała się kluczowym krajem zabezpieczającym wschodnią flankę.

Podczas XXXII Forum Ekonomicznego w Karpaczu (5 – 7 września 2023) nad kwestią poszerzenia Sojuszu Północnoatlantyckiego pochylili się zaproszeni goście Forum Bezpieczeństwa. Dyskusję prowadził dziennikarz TVP World **Donald Arleth**. W panelu wzięli udział dyskutanci reprezentujący kraje „starego” NATO – niemiecka ekspertka z German Marshall Fund of the United States **Jessica Berlin**, nowych członków reprezentował fiński analityk ds. bezpieczeństwa z firmy Security Analysis Ltd, Generał brygady w stanie spoczynku **Juha Pyykönen** oraz **Jozef Hrabina**, Główny analityk w Radzie Eksporterów Słowackich oraz założyciel Analytica Danubiana. Przedstawicielką państw partycypujących do wstąpienia do Sojuszu reprezentowała Dyrektor Wykonawcza ukraińskiego Centrum ds. Badań nad Bezpieczeństwem (CENSS) Centrum ds. Badań nad Bezpieczeństwem (CENSS) **Wiktoria Voronina**.

Moderator rozpoczął dyskusję pytaniem o ewentualne przyjęcie do NATO Gruzji oraz Armenii oraz tego, jak na taki ruch zareaguje Moskwa. **Juha Pyykönen** wspominał, że już od wojny z Gruzją w roku 2008 Rosja świadomie destabilizuje region, robiąc wszystko by wybić z głowy zachodnim politykom pomysł przyjęcia do sojuszu państw Kaukazu. To świadoma taktyka Putina, powstrzymująca akces nowych krajów. Jednak ta taktyka pękła z chwilą ataku na Ukrainę. Jednak – jak podkreślił – na początku należy rozstrzygnąć kwestię członkostwa Ukrainy, a potem zapraszać Gruzję czy Armenię.

Jozef Hrabina podkreślił, że takie kraje jak Ukraina czy Gruzja już wybrały NATO. W Gruzji ponad 70% społeczeństwa jest za przystąpieniem do Paktu, a każde opóźnienie w procesie integracji tylko umacnia Rosję. Przystąpienie tych dwóch państw to kwestia bezpieczeństwa, a Moskwa nie ma tu nic do powiedzenia. Kolejnym kandydatem do członkostwa jest Kazachstan – i to też trzeba mieć w pamięci.

Jessica Berlin mówiąc o akcesie duetu Ukraina-Gruzja wspomniała, że Sojusz nie zrobił nic, gdy Rosja zaatakowała Gruzję i dopiero teraz, podczas ataku na Ukrainę NATO zaczęło działać. Należy zastanowić się jak wzmocnić państwa-kandydatów. Brak reakcji na wojnę z 2008 roku nazwał błędem i bardzo złą taktyką NATO. Najważniejszą kwestią jest to, w jaki sposób wzmocnić państwa tak, by były gotowe do przystąpienia.

Wiktorija Voronina podkreśliła znaczenie synchronicznych działań, które mogą podjąć kraje NATO. Musi się zmienić strategiczne podejście sojuszu do kandydatów. Ukraińcy mają dużo wojennego doświadczenia, którym są gotowi i chcą się podzielić, dla obopólnej korzyści.

Jakie działania powinno podjąć NATO, by utrzymać swoją pozycję strategicznego hegemona?

Jessica Berlin podkreśliła konieczność przeznaczania uzgodnionego procenta PKB na armię, czego większość państw zrzeszonych w NATO nie robi. Ale prócz zwiększenia nakładów na obronność należy wzmocniać wśród kandydatów demokratyczne standardy – co wymaga wiele pracy. Gość ze Słowacji zgodził się z Berlin w sprawie wypełniania

obowiązkowych nakładów na zbrojenia przez państwa-członków. Podkreślił, że należy zdecydować, jakiego NATO chcemy w przyszłości – czy otwartego na nowych członków (co oczywiście popiera) czy ograniczonego do USA i członków UE. **Juha Pyykönen** dodał, że Sojusz należy najpierw skonsolidować i wzmocnić wewnętrznie, przy pomocy mechanizmów unijnych.

Wiktorija Voronina powiedziała, że najważniejszą kwestią jest to, co finalnie NATO chce zrobić z Rosją – powstrzymać agresora, zniszczyć czy też ograniczyć jego wpływy. Dodała, że Ukraina dobrze współpracuje z NATO, chociażby poprzez wymianę informacji wywiadowczych, ale dalej nie wie, jakie są plany Paktu wobec Moskwy. Wszyscy zgadzają się, że Rosja musi zostać pokonana, dodała, ale jak? Tu nie ma łatwej odpowiedzi. Gość z Finlandii stwierdził, że NATO powinno skupić się na obronie Europy, do czego zostało stworzone, dopiero potem myśleć o przyjmowaniu do Sojuszu państw pozaeuropejskich. Nie zgodziła się z tym analityczka z Niemiec.

Jessica Berlin stwierdziła, że Pakt powinien otworzyć się także na państwa pozaeuropejskie, z którymi i tak już współpracuje – jak Korea czy Japonia. Rozszerzenia na kraje Pacyfiku jest naturalnym ruchem dla NATO. Musimy opanować sytuację w Europie, a zarazem otworzyć się na demokratyczne państwa, które spełniają natowskie warunki akcesu. Pokonanie Rosji byłoby – dodała – jasnym sygnałem dla Chin, brak zdecydowanej reakcji daje Chinom zielone światło do niedalekiej w przyszłości aneksji Tajwanu.

Przedstawiciel Słowacji podkreślił z kolei sposób myślenia rosyjskich elit, dla których upadek ich władztwa będzie jednoznaczny z upadkiem Rosji – na który nie można pozwolić. Wspomniał, że istnieje prawdopodobieństwo eskalacji konfliktu ukraińskiego w wojnę nuklearną Rosja-NATO.

Ukraińska dyrektor podsumowała, że najważniejsza dla pokonania Rosji jest współpraca – nie tylko z państwami zrzeszonymi w Pakcie, ale ze wszystkimi krajami regionu. Ale – jak na razie – brak jest konsekwentnej strategii i pomysłu, jak pokonać Rosję. I tu tkwi – jej zdaniem – podstawowy problem Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Jak przeciwdziałać rosyjskiemu zagrożeniu?

Rosyjska agresja na Ukrainę uświadomiła społeczność międzynarodową, że wszelkie groźby Władimira Putina należy traktować poważnie i trzeba być przygotowanym na różne scenariusze działań zagrażających światowemu bezpieczeństwu. Jakie wspólne działania należy podjąć, by zapobiec dalszej eskalacji możliwych konfliktów i przygotować się na rosyjski szantaż? Co w tej sytuacji mogą zrobić członkowie NATO?

Moderator:

- **August Żywczyk**, Wiceprezes, Defence24, Polska

Paneliści:

- **Maurizio Geri**, Badacz w ramach programu Marie Curie, Komisja Europejska, Włochy
- **Krzysztof Tuduj**, Poseł, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Polska
- **Gordan Akrap**, Założyciel, Instytut ds. Badań nad Wojną Hybrydową, Chorwacja
- **Igor Ignashev**, Zastępca Dowódcy Jednostki Wojskowej, Armed Forces of Ukraine, Ukraina

Cyberzagrożenia – przyszłość, która nadeszła. Jak zapewnić pokój w cyberprzestrzeni?

Podczas XXXII Forum Ekonomicznego w Karpaczu, w ramach pasma Forum Bezpieczeństwa odbył się panel dyskusyjny pt. „Cyberzagrożenia – przyszłość, która nadeszła. Jak zapewnić pokój w cyberprzestrzeni?” Moderatorem panelu był **Szymon Palczewski** - Zastępca Redaktora Naczelnego CyberDefence24.pl, natomiast udział w dyskusji wzięli **Krzysztof Gawkowski** - Przewodniczący Klubu Parlamentarnego Lewicy, **Yuliana Shemetovets**, która jest przedstawicielką polityczną białoruskiej grupy hakywistów - Cyberpartyzanci, a także **Miguel Ángel Cañada Navarro** - Szef Krajowego Centrum Koordynacji w Hiszpańskim Narodowym Instytucie ds. Bezpieczeństwa Cybernetycznego oraz **Grzegorz Kurdziel**, Członek Zarządu i Dyrektor ds. Operacyjnych w PKP Polskie Linie Kolejowe

S.A. i **Matthew Houlihan** - Starszy dyrektor ds. rządowych na Wielką Brytanię i Europę w Cisco Poland Sp.z.o.o. Paneliści rozmawiali m.in. o tym, czy krajowe systemy bezpieczeństwa są gotowe na radzenie sobie z cyberzagrożeniami, jakie zintegrowane działania należy podjąć by „zapewnić pokój” w cyberprzestrzeni i jak w tym zakresie sprawdza się NATO? Zagrożenia w cyberprzestrzeni przez długi czas określane były mianem mających dopiero nadejść i wywrócić do góry nogami istniejące już systemy bezpieczeństwa. Zanim zdążyliśmy to sobie wszyscy uświadomić, już znaleźliśmy się w sytuacji cychających na nas na każdym kroku cyberzagrożeń.

Grzegorz Kurdziel powiedział, że w Polskich Kolejach Państwowych funkcjonuje z powodzeniem system Radiostop, który dzięki swojej prostocie zapobiega cyberatakam na kolei i np. skierowaniu pociągów na złe tory. Incydenty na kolei według przedstawiciela PKP dotyczą jedynie promila pociągów w polskich kolejach. Poseł **Krzysztof Gawkowski** został zapytany czy w związku z październikowymi wyborami powinniśmy spodziewać się incydentów i co powinniśmy zrobić aby się przed nimi uchronić. Według niego nie ma możliwości sfałszowania wyborów, a infrastruktura krytyczna jest nie tylko zasobem, to nie tylko pociągi, komputery itd. - to są ludzie. Człowiek musi być przygotowany mentalnie do chronienia danych. Państwo musi zainwestować w rolę człowieka w cyberprzestrzeni, który ma ją chronić. Przedstawicielka Cyberpartyzantów - **Yuliana Shemetovets** opowiedziała o działaniach jej organizacji, która dzięki cyberatakam walczy z reżimami. Cyberpartyzanci dokonali do tej pory czterech cyberataków na zautomatyzowane systemy białoruskich kolei, dzięki którym udało się zakłócić logistykę maszerujących Rosjan na Ukrainę i wywołać w oddziałach rosyjskich paraliż na dwa tygodnie. Organizacja prowadzi też kampanie dezinformacyjne, stosuje wszelkie metody pozwalające odpierać rosyjskie ataki. Cyberpartzanci stosują się do ustalonego kodeksu postępowania – podobne do zasad funkcjonowania w cyberprzestrzeni – tzw. czerwone linie, które nie są przekraczane, ponieważ Cyberpartyzanci nie chcą zagrażać ludziom – zwykłym obywatelom, nie atakują też państw zachodnich, Chin, czy państw arabskich, a na daną chwilę ich działalność jest skoncentrowana na pomocy Ukrainie. **Matthew Houlihan** z Cisco Poland opowiedział o doświadczeniach firmy, która musi się zmieniać i dostosowywać do bieżącej sytuacji. Wspomnił, też o raporcie stworzonym przez jego firmę, z którego wynika, że następuje zmiana trendów, a klienci w coraz większym stopniu borykają się z phishing attacks. Ze względu na coraz większą popularność pracy zdalnej, ludzie narażeni są na coraz więcej zagrożeń w cyberprzestrzeni. Organizacje mają przed sobą nowe wyzwania, muszą szkolić pracowników i pomóc w zrozumieniu zasad cyberbezpieczeństwa. Według Houlihana największym zagrożeniem dla firm są ataki wyłapujące dane.

Odstraszanie i obrona – główne cele NATO

Najważniejszym sposobem zapewnienia pokoju państwom członkowskim NATO jest odstraszanie potencjalnych agresorów. Główną rolę w tej strategii odgrywają Stany Zjednoczone, które posiadają największy arsenał nuklearny w Sojuszu. NATO roztacza „parasol bezpieczeństwa” nad swoim terytorium co skutecznie hamuje zapędy nieprzychylnie nastawionych państw takich jak np. Rosja. Rzymska formuła „si vis pacem, para bellum” wciąż sprawdza się w tej doktrynie.

Moderator:

- **Artur Bartoszewicz**, Adiunkt, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Polska

Paneliści:

- **Anna Maria Siarkowska**, Poseł, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Polska
- **Tuija Karanko**, Sekretarz Generalny, Stowarzyszenie Fińskiego Przemysłu Obronnego i Lotniczego, Finlandia
- **Iulian Chifu**, Dyrektor, Centrum Zapobiegania Konfliktom i Wczesnego Ostrzegania, Rumunia
- **Zdeněk Petráš**, Researcher Fellow, Centrum Bezpieczeństwa i Wojskowych Studiów Strategicznych, Uniwersytet Obrony, Czechy

Wydawca:

Fundacja Instytut Studiów Wschodnich
ul. Solec 85, 00-382 Warszawa
Tel. +48 22 583 11 00, Fax.+48 22 583 11 50
e-mail: forum@isw.org.pl
www.forum-ekonomiczne.pl

Layout

Fundacja Instytut Studiów Wschodnich

ISBN 978-83-60172-49-0

Warszawa 2023